

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 41/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa (HE 133/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö Erkki Meriläinen, Kansaneläkelaitos
- asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

Lisäksi Suomen Yrittäjät on toimittanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa.

Esityksen mukaan niissä päivärahaetuuksissa, jotka lasketaan henkilön palkan perusteella, vähennettäisiin aikaisempien vuosien tapaan työtulosta tai maksettavasta etuudesta työnteki-

jän työeläkevakuutusmaksua ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua vastaava osuus. Etuuksista tehtävän vähennyksen määräksi ehdotetaan 4,98 prosenttia vuonna 2007.

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2007 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä asianmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa aiempiin kannanottoihinsa, joissa valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että päivärahojen määräytymisperusteista säädetään pysyvällä lainsäädännöllä. Kuten valiokunta on aiemminkin todennut, järjestelmän läpinäkyvyyden vuoksi poikkeussäännöksistä tulisi luopua. Pysyvään järjestelmään siirtyminen vastaisi sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamis- ja selkiyttämistavoitetta.

Väliaikaisella lainsäädännöllä vuodesta 1993 lukien vuosittain säädetty vähennys työtulosta tai etuudesta merkitsee kaikkien päivärahojen osalta alemmaa tasoa kuin mitä pysyvän lainsäädännön mukaisesti määräytyvä laskentasääntö tuottaisi. Prosenttivähennys heikentää esimerkiksi työttömyyden, kuntoutuksen taikka sairaus- tai vanhempainloman takia työelämästä poissa olevien taloudellista asemaa. Mikäli vähennystä ei tehtäisi, lisääntyisivät päivärahamenot vuonna 2007 arviolta 51 miljoonaa euroa. Menonlisäys nostaisi työnantajan sairausvakuutusmaksua ja palkansaajien ja yrittäjien päivärahmaksua kumpaakin 0,04 prosenttiyksiköllä. Menonlisäys ei vaikuttaisi valtion menoihin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan työntekijäin eläkemaksun arvioidaan vuonna 2007 olevan saman suuruinen kuin vuonna 2006 eli 0,1 prosenttia alempi kuin mitä hallituksen esityksessä on arvioitu. Maksujen yhteismäärä olisi 4,88 prosenttia.

Valiokunta ei pidä hyväksyttävänä sitä, että vähennys päivärahoissa tai muissa etuuksissa olisi palkansaajan maksuja suurempi. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 §:ää muutettavaksi siten, että päivärahan perusteena olevista työtu-loista, vakuutuspalkasta tai maksettavasta etuu-

desta vuonna 2007 vähennetään enintään alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin 4,98 prosenttia. Työntekijäin työeläkevakuutusmaksun tultua vahvistetuksi päivärahoista tehtävän vähennyksen tarkka määrä täsmennetään lain 2 §:n nojalla annettavalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Työeläkevakuutusmaksun osalta valiokunta toteaa, että maksun nousupainetta on pyritty hillitsemään paitsi vuonna 2005 voimaantulleella laajalla eläkeuudistuksella myös vastikään eduskunnassa hyväksytyllä työeläkelaitosten sijoitustoimintaa koskeneella uudistuksella. Sijoitustoiminnan uudistamisesta antamassaan mietinnössä (StVM 31/2006 vp) valiokunta totesi, että työeläkevakuutusmaksun pitkän aikavälin nousunpaineen hillitsemisen lisäksi on yhtä tärkeää huolehtia maksun järkevästä ja mahdollisimman tasaisesta kehityksestä. Vakuutettujen kannalta on olennaista, ettei vakuutusmaksun nousupaineen johdosta jouduta puuttumaan eläke-etuuksien tasoon. Suurempaan eläkemenoon onkin syytä varautua ennakolta niin, ettei maksu nouse kohtuuttomasti väestön huoltosuhteen muuttuessa.

Kun työeläkevakuutusmaksu on vuonna 2007 pysymässä nykyisellä tasolla, valiokunta katsoo aiheelliseksi huomauttaa, että eläkemaksujen tarkoituksena on turvata eläkkeiden maksaminen pitkällä tähtäimellä eikä niitä ole tarkoituksenmukaista käyttää suhdannepolitiikan välineinä. Tätä puoltaa myös se, etteivät eläkemaksut ole valtiosääntöoikeudellisessa mielessä veroja.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

1 §

Jos laissa tai asetuksessa säädetään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot taikka työntekijän eläkelain (395/2006) 72 §:ssä tarkoitettu vakuutuspalkka, näistä työtuloista, *vakuutuspalkasta* tai maksettavasta etuudesta on vuonna 2007 vähen-

nettävä kyseiselle vuodelle vahvistetun työntekijän eläkelain 153 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettujen työntekijöiden työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitettujen palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin 4,98 prosenttia.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk

Leena Rauhala /kd
Juha Rehula /kesk
Paula Risikko /kok
Arto Seppälä /sd
Tapani Tölli /kesk
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksellä jatketaan vuodesta 1993 vuosittain säädettyä erillislakia, jolla mahdollistetaan sosiaalivakuutuksen päivärahojen leikkaaminen. Tehdyn vähennyksen määrä on vaihdellut 1,5 prosentista 5 prosenttiin. Esityksen mukaan maksettavasta etuudesta on vuonna 2007 vähennettävä 4,98 prosenttia. Tällainen menettely heikentää edellytyksiä saavuttaa tavoite lakien selkeydestä ja läpinäkyvyydestä.

Tämä niin sanottu prosenttivähennys otettiin käyttöön 1990-luvun lamavuosina akuuteista säästösyistä. Nämä syyt ovat jo aikaa sitten poistuneet. Siitä huolimatta vähennyksestä ei ole luovuttu, vaan sitä on edelleen käytetty eräänlaisena piilovähennyksenä. Päivärahoja maksetaan vakuutetuille juuri siksi, että he eivät voi olla työssä, ja päivärahat eivät kata menetettyä tuloa täysimääräisesti.

Vähennyksen perusteluna on käytetty työntekijöiden eläkemaksua ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua. Tällaiselle "solidaarisuudelle" ei kuitenkaan ole kestäviä perusteluja. Lakisääteisen sosiaalivakuutuksen ansionmenetyskorvaukset ovat Suomessa alhaiset 1990-luvulla toteutettujen leikkausten jälkeen. Prosenttivähennyksen käyttö leikkaa erittäin epäsolidaarisesti työttömien, pitkäaikaissairaiden, tapaturman uhrien ja vanhempainvapaalla lasta hoitavien toimeentuloa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnöissään jo viime vuosisadalta saakka ehdottanut leikkauksista luopumista. Siitä huolimatta erillislaki säädetään nyt 15. kerran peräkkäin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2006

Erkki Virtanen /vas
Leena Rauhala /kd
Marjaana Koskinen /sd